

Mihai Rădulescu

CITIND „FLOAREA DE FOC”
CU
Părintele DANIEL

**Cele ce urmează constituie primul capitol din analiza
articolelor lui Sandu Tudor din revista întemeiată de el
„FLOAREA DE FOC”**

“PROLOG PENTRU CEASUL ACESTA” de SANDU TUDOR

În cele ce urmează voi încerca să dau seama de linia directoare propusă de Sandu Tudor colaboratorilor săi, în revista “Floarea de Foc”, fondată de el în anul 1932.

Primul număr al publicației apare la 6 ianuarie. Un titlu sugestiv deschide coloanele: **“Prolog pentru ceasul acesta”**. Prin ce este grăitor titlul citat? Prin faptul că nu se grăbește a se vădi

nici entuziast, nici pesimist, deși anunță un început de drum. În schimb, are o gravitate improprie unui astfel de demers ziaristic, o gravitate ce ne impune să-i cunoaștem conținutul. Gândul ni se îndreaptă spre ce putea însemna “ceasul acesta” în contemporaneitatea periodicului. Nutrim nădejdea că cele de mai jos ne vor dumiri asupra întrebării stârnite.

În dreapta cununii articolului de fond, cum s-ar numi astăzi, o imagine a unei ceramici policrome de Mac Constantinescu: **“Cap cu turban”**. Ipoteza mea este că tânăra reprezentată simbolizează însăși **“Floarea de Foc”** (de fapt, este soția sculptorului, balerina de excepție Floria Capsali), altfel, parcă, nu ar avea ce căuta alături de articolul manifest al redactorului șef. Într-adevăr, emană din trăsăturile personajului

(sufletul grupării criterioniştilor) o combustie internă ce, totuși, nu-i consumă chipul armonios, dar aprig, demn, cu atenția concentrată atât în interior cât și în afară, încondeiată de o sensualitate rece, în expectativă, o combustie de tipul ”rugului aprins” ce nu se mistuie niciodată.

Bustul în ceramică are un ecou în partea inferioară a paginii: articolul “Auguste Rodin” de E. Cioran. Astfel, bine susținut, din punct de vedere plastic, într-o armătură dintre cele mai solide, scrierea lui Sandu Tudor ne trezește categoric interesul.

“Ne-a biruit gând curat, gând bun. Cu ochi mari de vedenie întrezărim și creștem în noi o icoană viitoare, un stil arzător cum sunt flăcările. Fiecare inimă a unui om tânăr e, aievea, o floare de foc, din marele rug înflăcărat și nemistuit al

Vieții care aprinde întunerecul. Din pricina aceasta îndrăzneala ne mână spre războire cruntă. Vlaga pe care o purtăm în mădulare ne îndreptățește și ne dă temeiul de la care pornim. Război tuturor acelor ce socotesc viața o întâmplare oarbă sau gluma searbădă a unui demiurg nebun, fiindcă noi înțelegem să întărim și să mărturisim că această viață are ceva în ea ce duce spre armonie și un rost propriu.”

Am fost preocupat de la vârsta de șaisprezece ani de ideea Rugului Aprins. Aceasta s-a petrecut datorită unei timpurii întâlniri cu Părintele Daniel, starețul schitului Rarău, și a unei fără precedent influențe a sale asupra crudului adolescent ce eram. Mai mult, în cursul detenției, am avut norocul de a întâlni și a împărți viața de lagăr cu o sumă dintre membrii lotului Alexandru

Teodorescu (alias Părintele Daniel, alias Sandu Tudor). După eliberare i-am cunoscut pe alții dintre apropiații săi. Acest vechi interes m-a determinat ca, după Revoluția din 1989, să fac toate eforturile pentru a redeștepta în conștiința contemporanilor amintirea acelui ieroschimonah înduhovnicit și scriitor ales. Cu atare scop am publicat cinci cărți și o sumă de articole despre el.

Mesajul meu era așteptat, era necesar. Tineretul se confrunta, după Revoluția sa anticomunistă, cu o secătuire a tuturor vechilor valori și tradiții. Aștepta cu o sete răvășitoare să i se deschidă stăvilarul ce împiedica lumina să mai ajungă la el. Apariția volumului meu **“Rugul Aprins. Duhovnicii Ortodoxiei sub lespezi în temnițele comuniste”** (București, Editura Ramida, 1993) a constituit un prim semn că adevărul nu se pierduse,

ucis în camerele de anchetă sau istovit prin gherle.

“Testament între înger și diavol” (Ramida, 1995); **“Un viitor călugăr greco-catolic din preajma “Rugului Aprins: Agenor (Bob) Danciul”** (lucrare în colectiv, realizată împreună cu Pericle Martinescu și Mons. Justin Paven; Ramida, 1996); **“Rugul Aprins de la mănăstirea Antim la Aiud”** (Ramida, 1998); **“”Rugul Aprins”. Arestare. Condamnare. Achitare”** (București, Editura Agapis, 2003). Iată etapele de până astăzi prin care a trecut această reevaluare.

Treziți din amortirea temerii, a smeririi și a uitării, unii membri întemnițați ai lotului Alexandru Teodorescu (numele laic al Părintelui în cauză care, ca scriitor, a folosit pseudonimul Sandu Tudor) și numeroși

aşa-zişi istorici şi comentatori, răsăriţi, în căutarea succesului facil, ca buruienile după ploaie, au început să popularizeze figura unică a prelatului poet, fără a fi avut de-a face (cei din urmă) în nici un fel cu evenimentele de la Antim şi cele posterioare. Prin acestea înţeleg existenţa neoficială şi involuntară a unui cenaclu literar al cărui suflet era autorul acatistului închinat Sfântului Dimitrie Basarabov. Astfel, Rugăciunea Inimii (sau a Minţii) şi aureola de sfinţenie ce înconjoară amintirea duhovnicului martir Daniel (a adormit în chinuri în temniţa Aiudului) şi-au făcut drum către sufletele tinerilor doritori de cunoaştere mistică şi de mântuire.

Mă adresez acestora, de la începutul evocării literare de faţă, deoarece Sandu Tudor, din primele rânduri ale Prologului său din **“Floarea de Foc”**, tot tineretului

s-a adresat, izbutind un tur de forță neașteptat (și, poate, chiar, nebăgat în seamă de cititorii mei de astăzi). Aname a dat o definiție a **“Rugului Aprins”**. O definiție ce nu apare în niciuna dintre cărțile scrise pe această temă, la care am făcut aluzie, și o definiție ce ne apropie sufletele nespuse de înțelegerea fenomenului spiritual care a cucerit elita cărturărească și duhovnicească din anii premergând comunismului, continuatoarea celei grupate în jurul **“Criterion”**-ului.

Iar această lămurire dată de Sandu Tudor sună extrem de simplu, dacă o descărcăm de sugestiile legate de trimiterea prea exactă la tânăra generație căreia i se adresa articolul. *“Fiecare inimă a unui om tânăr e, aievea, o floare de foc, din marele rug înflăcărat și*

nemistuit al Vieții care aprinde întunerecul.”

Această frază conține materialul ideatic complet necesar unei meditații dintre cele mai rodnice asupra rostului Rugăciunii Inimii. Rugul Aprins este *“marele rug înflăcărat și nemistuit al Vieții”*. El *“aprinde întunerecul”*. Întâlnirea cu Viața, ca izvor al luminării haosului îmbeznat, înseamnă întâlnirea cu însuși Dumnezeu. Iar această întâlnire nu are loc pe un teren neutru ci în ‘foc’ chiar. Pentru că *“Fiecare inimă (...) e, aievea, o floare de foc, din marele rug înflăcărat și nemistuit al Vieții”*. Va să zică, îl invocăm pe Iisus în inimă (*“Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul”*) deoarece inima constituie parte din universalul Rug Aprins. Sau, cum o pune în ecuație metaforică Sandu

Tudor, inima este “*o floare de foc, din marele rug*”. De remarcat faptul că autorul mă cenzurează pe dată, de pe poziții teologice, mai precis, ortodoxe: inima e “aevea” parte din focul vieții și nu în chip metaforic, cum greșeam eu...

Ei bine, revista “**Floarea de Foc**” intenționa să apere poziția creștină față de categoria vieții (armonică și cu “*un rost propriu*”). Deloc împăciuatorist, Sandu Tudor făgăduiește război (cu vârful ascuțit al cugetărilor și cu catapultări de cuvinte necruțătoare) acelor ce refuză a recunoaște rolul Creatorului în existență și se hazardează să numească Întâmplarea, la originea ei, ori, mai grav, reduc imensitatea fără margine a gândirii divine la accesul accidental al “*unui demiurg nebun*”.

Urmează o prezentare a grupului reunit de poetul ziarist în jurul “**Florii de**

Foc". Nu ideile comune oțlesc strânsoarea dintre membrii mănunchiului. *"Nu disprețuim prin aceasta gândul, acest polen zămisitor de lumi; dimpotrivă."* Definiția dată gândului este dintre cele mai generoase cu putință, de unde deducem dragostea scriitorului pentru el. Conștienți că *"nu se poate merge la întâmplare, nu se poate viețui, nu se poate înfăptui nimic fără o pornire și o cărmă"*, toate acestea însumându-se (pentru ceilalți) sub acoperământul principiilor sau concepțiilor. Ei, cei care-l împresoară cu iubire și încredere pe redactorul șef, presimt că mai există ceva impunându-le să-i urmeze dâra solară lăsată în suflete. *"Ele [principiile, concepțiile] trăiesc în om înaintea oricărei formulări. / Ele sunt funcțiunea unui Adevăr căruia nu i-a trebuit să aștepte venirea noastră pentru*

a fi. Acest adevăr ne-a înfăptuit pe noi, nu noi pe el. Prin urmare pornim pe temelia că viața poartă în sine un înțeles acoperit care trebuiește ghicit, desvăluit.” Iar această dezvăluire nu stă la îndemâna unui singur ins. Fiecare iluminând o fărâmbă și punând-o laolaltă cu a celorlalți, grupul își găsește fericirea și semnificația.

În citatul precedent ne aflăm iarăși față-n față cu tema Rugului Aprins, a Rugăciunii Inimii prin care ne întâlnim cu Adevărul, cu Creatorul nostru, îl înțelegem, îl desvăluim. Nu este o tehnică sau o știință a contactului cu Divinul. Ci este o artă.”*Pentru fiecare din noi viața ni se deschide ca o pricină de proprie măestrare. O artă de ghicire de sine.”* Va să zică, în Adevărul care ne-a făcut pe noi, forma noastră inițială subzistă. Întâlnirea ei ne îndrituiește să

afirmăm că am pornit pe drumul cunoașterii de sine.

Revenind, liantul dintre colaboratorii la revista sa este *“puterea firească ce ți-o dă înțelegerea și hotărârea obștească a luptei pentru o viață nouă.”*

Poate că miră afirmarea caracterului ‘artistic’ al descoperirii de sine. Și mai de mirare reprezintă următoarea dezvoltare: *“Ființa noastră dacă nu are conștiința clară a cauzei pentru care trebuie să se dăruie aspru, are în schimb simțământul unei puteri creatoare care se naște în noi și ne poartă. / Suntem bântuiți de patima de foc a Duhului înnoitor.”* Imaginea veterotestamentară adoptată pentru a înlesni înțelegerea celor pe care ni le transmite textul său este: *“Vedenia de foc care ne merge înaintea prin pustiu”*.

Oricine este acela care visează la o omenire din viitor, *“fie laică, fie sfântă (...) înțelege nevoia poruncitoare a unei adevărate dogmatice universale, în care nu prejudecățile și patimile, nici obiceiurile sau abstracțiile uscate, trebuiesc întrebate, ci tragica realitate a vieții totale care poartă Adevărul viu în miezul ei și depășește insul luat singur.”*

Nu. Categorie nu avem de-a face cu un manifest cultural, așa cum suntem înclinați a bănuși, datorită prezenței acestor idei pe prima pagină a unei reviste culturale noi.

Este vorba despre o inițiere spirituală, despre o direcționare a propriilor emuli către căile încurcate ale Căutării lui Dumnezeu. Sandu Tudor pune temeliile unei mănăstiri intelectual virtuale, aspirație ce îl va obseda întreaga viață și pe care numai în parte a izbutit să o

clădească în sufletele acelor care-l urmau.

În continuare, voi cita din relatarea unui membru al **“Rugului Aprins”**, condamnat alături de ceilalți, privitoare la eforturile depuse de Părintele Daniel pentru a pune (mult mai târziu) bazele unei mănăstiri de acest fel. Regret că frustrez cititorul de numele călugărului care se confesează, dar îi respect dorința de a-și păstra anonimatul.

“Sandu Tudor. Sandu Tudor a fost directorul ziarului ”Credința”, cum știe toată lumea. El se folosea de ideea credinței numai în sens comercial, ca să câștige bani. Scria articole atât de frumoase, avea un talent atât de minunat încât Mitropolitul Firmilian, Mitropolitul Olteniei, l-a chemat la Craiova și-l ținea nopți de-a rândul acolo să-i înfrumusețeze cele scrise de sine însuși,

deși și el era un om foarte cult. În tinerețe, fusese profesor de seminar și avea și el talent la scris. Dar i se părea că frazelor lui, rescrise de Sandu Tudor, datorită stilului acestuia, le creștea valoarea.

Am stat și eu câteva nopți la Craiova, la Palatul Metropolitan, și-i vedeam cum lucrau noaptea, și Mitropolitul și el. Începură cu cărțile de rugăciuni și continuară cu tot ce scria Mitropolitul. Sandu Tudor încă nu se călugărise pe timpul acela.

Mai târziu, părintele Daniel, fostul Sandu Tudor, m-a ales pe mine dintre toți cei de la “Rugul Aprins”, ca să mă ocup de organizarea de retrageri duhovnicești. Întâi m-a pus să pregătesc la Mănăstirea Govora o astfel de retragere, unde să se practice rugăciunile luându-se ca model Athosul.

Mai târziu, Mitropolitul Firmilian și cu Părintele Daniel m-au pus să pregătesc la Crasna – Gorj mai multe chilii, cu tot ce e necesar, pentru ca să adune din toată țara călugări cu studii, ca să formeze o singură rânduială monahală. Un program la fel ca la Athos.

Atunci Părintele Daniel mi-a mărturisit că el, pe vremuri, a pornit la Sfântul Munte cu gând viclean ca, folosindu-se de talentul pe care-l avea de la Dumnezeu să scrie cărți ca să-i întreacă pe Pitigrili și pe mizerabilul Damian Stănoiu. Acolo, însă, a dat de călugări adevărați și, deși pornise cu gând murdar ca să facă instigație să-i ridice pe călugării de la Athos împotriva stareților, când a văzut câtă smerenie, câtă supunere, câtă ascultare, câtă sinceritate, câtă dragoste aveau, s-a convertit și acuma devenise cu el însuși

și cu alții mult mai aspru, mult mai riguros.

Această rigoare a aplicat-o și la Mănăstirea Antim, unde am fost tot timpul de față, prezent la conferințele care se țineau de către el, de către Părintele Benedict Ghiuș, Părintele Sofian Boghiu, de către Vasile Voiculescu și de mulți, mulți, și poeți, și prozatori, și oameni de cultură.

Fostul Sandu Tudor, convertit nu numai de Părintele Firmilian, ci mai ales de Tit Simedrea, Mitropolitul Bucovinei, nu permitea doamnelor să vorbească în public. În schimb, el vorbea foarte mult. Odată mi-am permis și eu, cam cu obrăznicie, să fac o glumă, la care nu a ripostat cu răutate. Am spus că pe vremuri, în decurs de sute de ani, schimnicii nu aveau voie să vorbească decât șapte cuvinte. Iar unii dintre ei nu

vorbeau nici două pe zi. Așadar s-a acumulat o comoară de cuvinte nespuse, neexprimate. Toate acestea le debitează Părintele Daniel, acum la Antim. A râs toată lumea, iar el nu s-a supărat. Și am devenit prieteni. Avea încredere în mine și m-a pus să pregătesc la Crasna – Gorj astfel încât să se adune acolo cel puțin patruzeci de călugări, din cei mai bine pregătiți din punct de vedere duhovnicesc și să formeze un regulament al monahismului românesc.

Acest lucru nu s-a mai realizat, pentru că el a fost arestat. Și a rămas să slujesc și să conduc eu acest schit Crasna – Gorj. Și am fost și eu arestat în noaptea de Ajun de către miliția din Novaci, ceea ce ei nu vor să recunoască în acte, să nu se vadă că am fost luat de la ușa bisericii, când mă duceam să-ncep slujba de Ajun.”

Este vorba despre cea dintâi arestare a monahului Sandu Tudor, nu aceea ce i-a adus moartea.

Cititorul se cuvine să mai afle că, în colaborare cu arhitectul Constantin Joja, despre care am mai scris în **“Permanențe”**, Sandu Tudor a întocmit planurile unei mănăstiri – și a bisericii corespunzătoare –, dedicate unei astfel de obști de monahi intelectuali.

Menționarea excelentei reviste “Permanențe” se datorează faptul că în paginile ei a apărut această suită de studii pentru prima oară.

În 1932, Sandu Tudor știe că *“au venit zilele când o foame ciudată s-a întins asupra acestui pământ. Nu foamete de pâine, nici sete de apă, ci de auzirea cuvântului statornic, cuvântului liber, cuvântului hrănitor.”* Aștept de mult timp acest răspuns la o întrebare ce

mi-am pus-o la începutul lecturii mele. Anume cum arăta *“ceasul acesta”*. Iar înfățișarea lui este, cu drept cuvânt, răscolitoare. *“Din pricina acestei arșițe care ne bântue, ne-am strâns și noi laolaltă.”*

Românul are nevoie de școala lui Sandu Tudor. A greșit că nu a cunoscut-o ieri, când spera la ajutorul străin pentru mântuirea neamului, pentru slobozire. La ajutor străin aspiră și astăzi. Pe biet românul, aflat mereu sub cizma vecinilor, nimeni nu l-a învățat să se bizuie mai înainte de orice pe sine însuși. Nimeni nu l-a învățat, fiindcă suntem o țară aflată încă în copilărie. Abia ne-am născut ca România Mare. Și abia am fost iarăși sfâșiați și jefuiți de pământ și de suflete. *“Nu de aiurea ne va veni mântuirea, ci din ceea ce ni s-a dat să avem sub tălpi, să păstrăm în inimi, să*

purtăm deasupra creștetului, din aceasta vom putea scoate îndreptarul de viață”, ne învață duhovnicul neamului. Nedesăvârșiți dacă suntem și ne știm, nu înseamnă că e lipsită de preț “flacăra înflorită pe care o aducem pe palma întinsă”. În continuare, ni se explică de ce se face o astfel de afirmație. “Această îmbobocire de vâlvătae (...) are ceva din miezul aceluia Adevăr (...) în stare să ne deschidă o nevăzută fereastră prin care ochiul să privească în noapte. / În licărirea ei prietenească nădăjduim să ne călăuzim.” Pentru întărirea credinței, Sandu Tudor amintește spusele lui Iisus: “Foc am venit să svârl pe pământ și cât aș vrea să fie acum aprins! Nu pacea am venit să aduc, ci sabie!”

Ajungând, în sfârșit, la lămurirea necesară asupra celor ce revin prietenilor de condei implicați în publicația sa,

redactorul șef scrie: *“Vâlvătaia spiritului, patima Duhului din nou înviată în noi norodul acestui pământ atât de roditor, cu un trecut atât de vorbitor, trebuie crescută să strălucească depărtărilor. / Numai pasiunile puternice, desăvârșite, aduc rodnicie și fapte cu adevărat trainice. / Cine se va împotrivi talazului sufletesc al unui întreg tineret? (...) / Această revărsare a spiritului trebuie să urce, să ne cuprindă, să ne spele, să ne curețe cu binecuvântatul ei botez de foc.”*

Restul e faptă, pentru a ne aminti de cedarea coborâtoare în lumea necuvântării pe care o îmbrățișase Hamlet în incapacitatea sa de a tăia nodul gordian al îndoielilor.

MIHAI RĂDULESCU

Coperta: Mihai Rădulescu
Foto: Boris David

